

Mercek Altında #1

Makro-Kalkınma Ekseninde Analizler

Rakip Değiştiğinde Rekabet Gücü Değişir Mi?

Dr. Feridun Tur

17 řubat 2026

Rakip Değiştiğinde Rekabet Gücü Değişir Mi?

Arka Plan ve Temel Soru

İhracatta rekabet gücünü belirleyen pek çok faktör var. Üretim tekniği, teknoloji kullanımı, beceriler, sosyal sermaye akla ilk gelenler arasında. Bunlar büyük ölçüde içsel faktörler.

Peki dışsal koşulların etkisi ne durumda? Rekabet ettiğimiz ortamda yapısal bir kayma ya da kırılma yaşıyorsa, içsel faktörler sabit kalsa bile rekabet gücünde önemli değişimler ortaya çıkabilir.

Bugün dışsal koşullardaki kırılma nedeniyle rekabet zemininde 2 temel kayma görüyoruz:

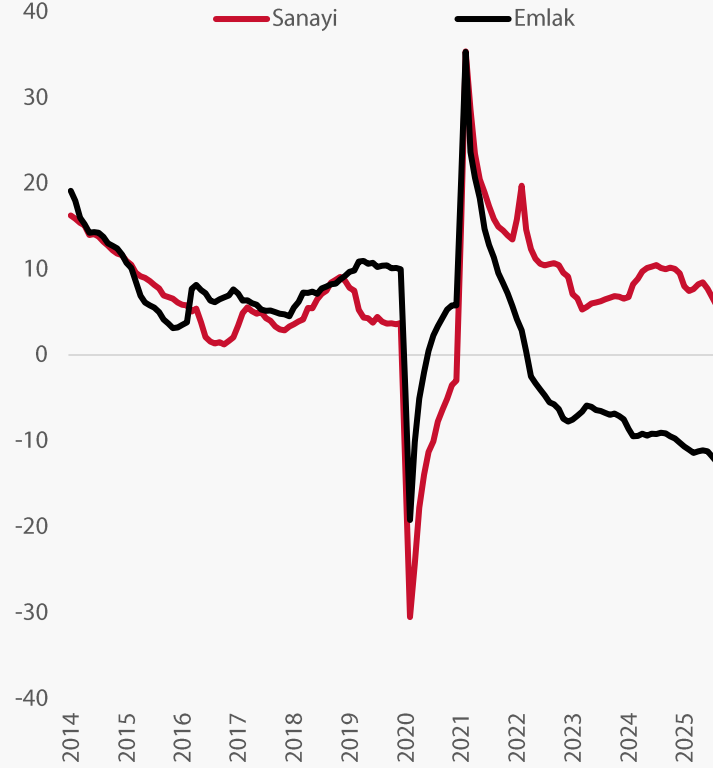
- ❑ Çin'in iç taleple tüketilemeyecek büyüklükte bir sanayi kapasitesi geliştirmesi,
- ❑ Ticaret savaşlarının sertleşmesi.

Bu ortamda dışsal koşullardaki değişimin Türkiye'nin rekabet gücüne etkisini anlamak oldukça önemli.

O zaman çalışmanın sorusu belli:

Rakip değiştiğinde rekabet gücü değişir mi?

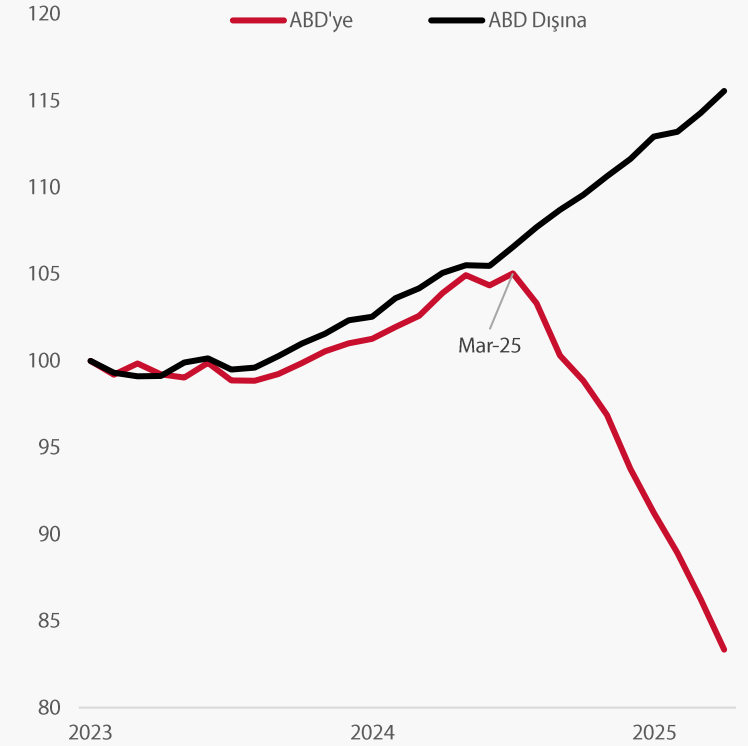
Çin'de Sabit Sermaye Yatırımı Büyümesi (yıllık, %)

Kaynak: DallasFed, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Çin'de 2021 yazında yaşanan Evergrande sarsıntısı sonrası emlak merkezli yatırım büyümesi yerini sanayi odaklı büyümeye bıraktı. Sanayi kapasitesi iç taleple tüketilemeyecek seviyelere geldi. Kapasite fazlası ihracat pazarlarına yöneldi.

Çin'in İhracatı
(yıllıklandırılmış, Eylül 2023=100)

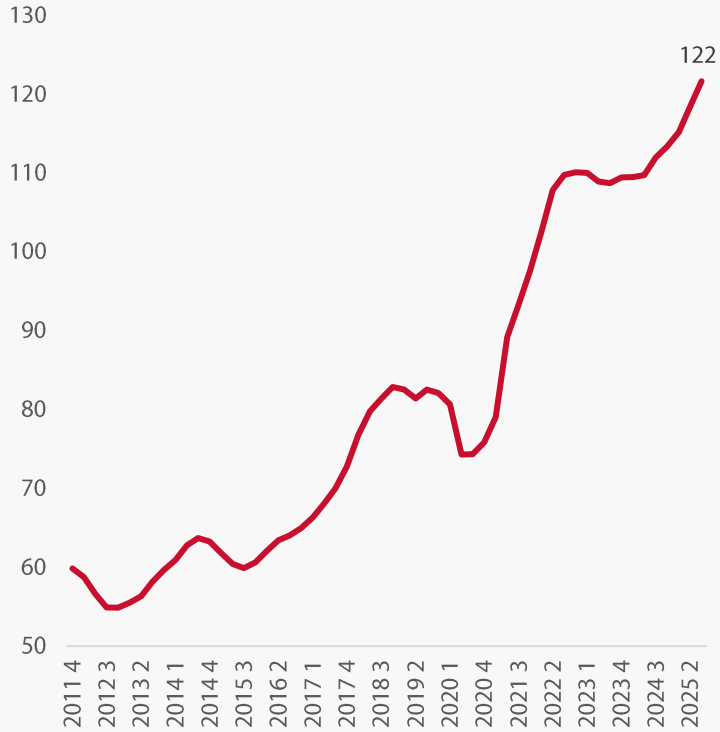

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

ABD Başkanı Trump'ın ikinci dönemiyle birlikte ticaret savaşının sertleşmesi, Çin'in ABD'ye ihracatının gerilemesine neden oldu. Çin bu gerilemeyi telafi edecek şekilde diğer ülkelere ihracatını artırıyor.

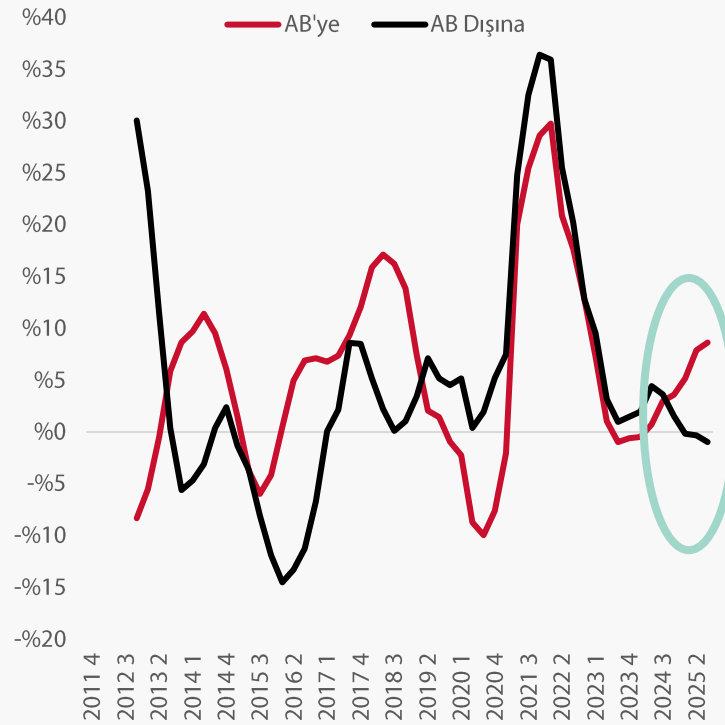
Türkiye'nin AB'ye İhracatında Rekabet Baskısı Var Mı?

AB'nin Türkiye'den İthalatı
(milyar dolar, çeyreklik, yıllıklandırılmış)

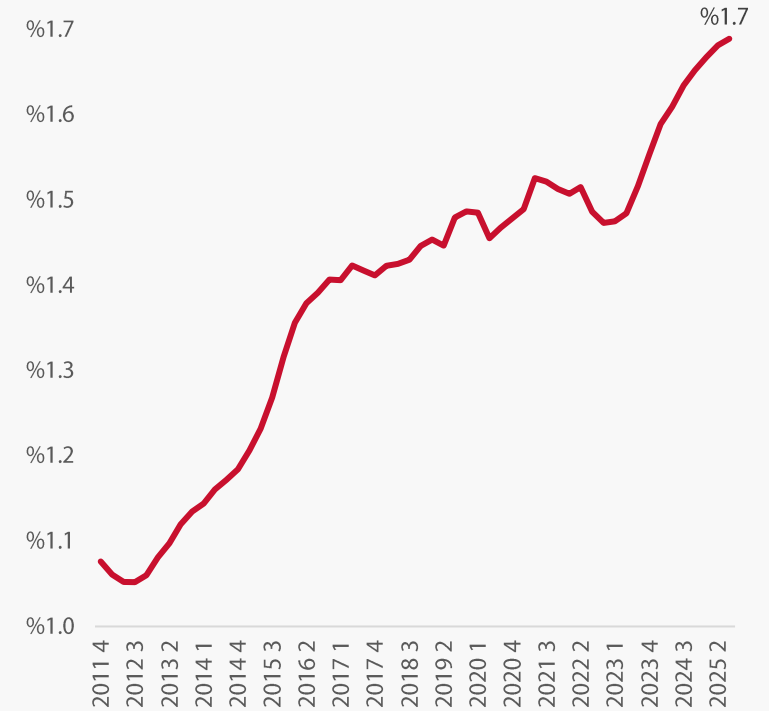
Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye'nin İhracat Performansı
(çeyreklik, yıllıklandırılmış, yıllık değişim)

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

AB İthalatında Türkiye'nin Payı
(çeyreklik, yıllıklandırılmış)

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

AB'ye ihracat istikrarlı şekilde artıyor.

Manşet rakamlara göre ihracat AB'ye hızlanıyor,
AB dışına yavaşlıyor.

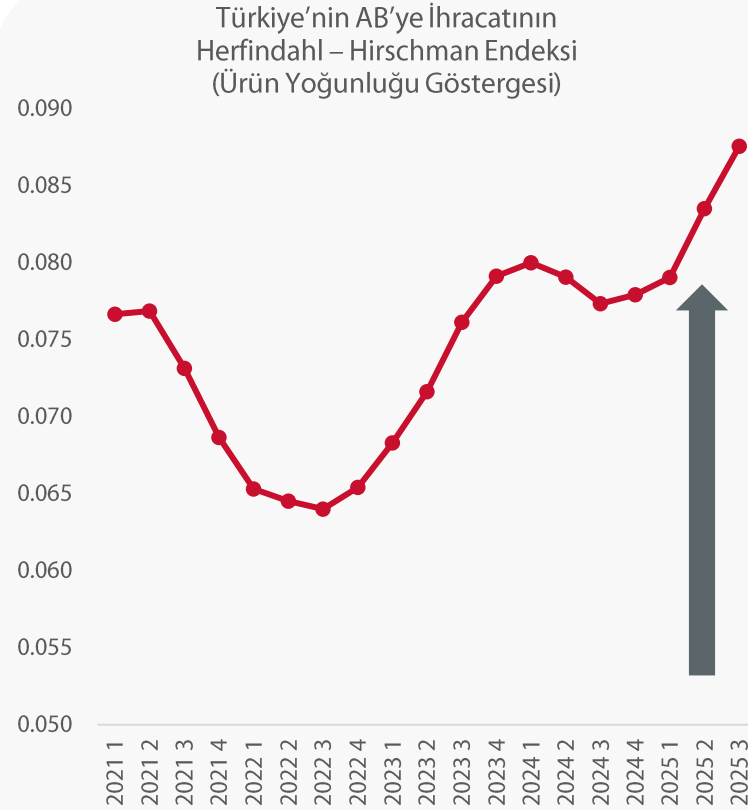

AB ithalatından alınan pay da yükseliyor.

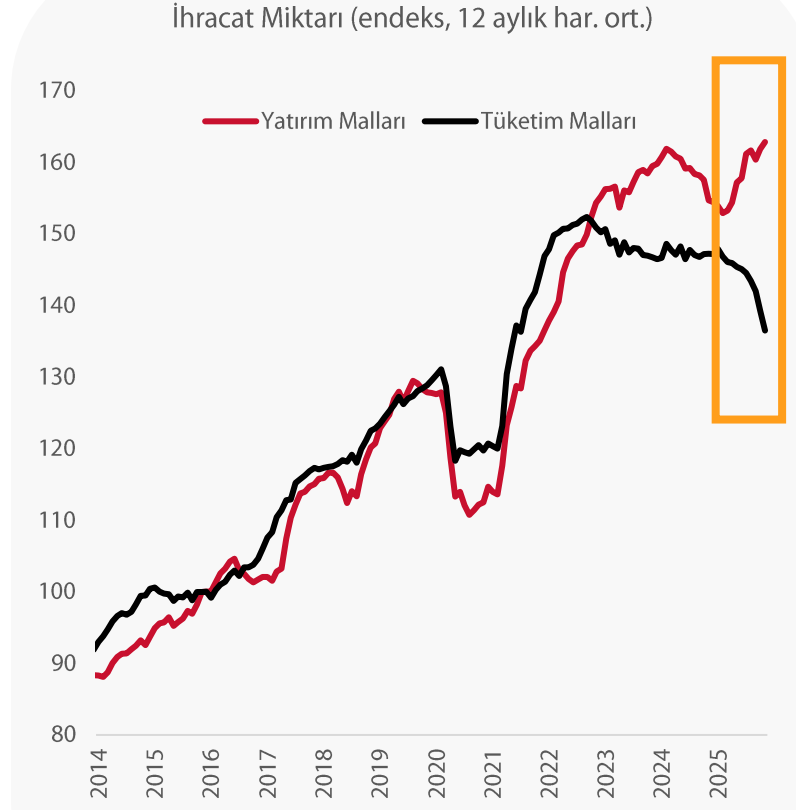
Toplam Performans Yüksek Hacimli Birkaç Sektör Tarafından Sürükleniyor

- ❑ Son 1 yılda AB'ye gerçekleştirilen ihracat artışı euro/dolar hareketinin de etkisiyle 9,7 milyar dolar seviyesinde.
- ❑ Bu rakamın 5,7 milyar doları otomotiv sektöründen kaynaklanıyor.
- ❑ Toplam artışın %72'si ise ilk 3 ürün grubu tarafından gerçekleştirilmiş durumda
- ❑ Bunlar otomobil, makine ekipman ve elektrikli teçhizat.

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

İhracatta ürün yoğunluğu artıyor.
Bu durum daha az sayıda ürün grubuna daha yüksek bağımlılık anlamına geliyor.

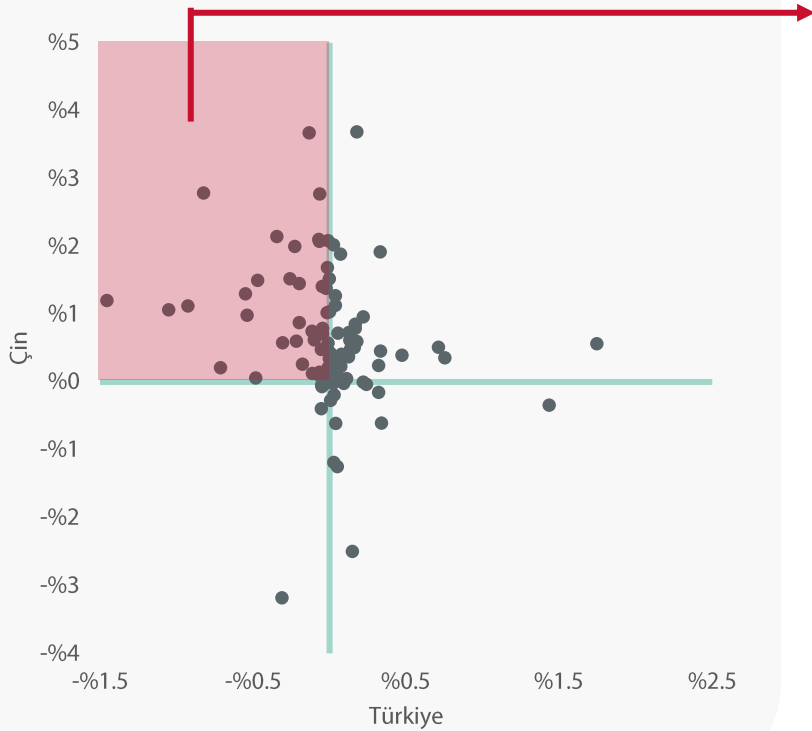

Kaynak: TCMB, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Ürün grupları arasında görülmedik bir ayrışma yaşanıyor.
Manşet veriler ihracatta yaşanan kırılmayı ve kaymayı gizliyor.

Yaygın Rekabet Gücü Kaybı

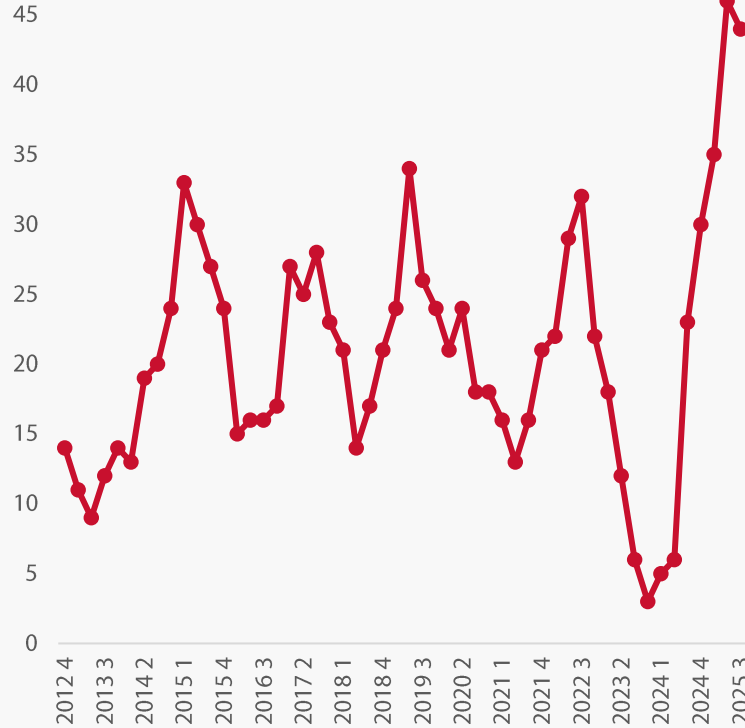
AB İthalatından Alınan Pay Değişimi
(2025 3.Ç. - 2024 3.Ç.)

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Hem Çin'in hem Türkiye'nin AB ithalatındaki paylarını artırdıkları (sağ üst kadrant) ürün sayısı son 1 yılda önemli ölçüde azaldı.
Buna karşın sol üst kadrantındaki ürün sayısı arttı.

Türkiye'nin AB'deki İthalat Payının Azaldığı,
Çin'in Payının ise Arttığı Ürün Grubu Adedi

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye son 1 yılda 97 ürün grubunun 44'ünde Çin'e pazar payı kaybetmiş durumda.
Bu ürün grupları Türkiye'nin AB'ye ihracatının %35'inden fazlasını oluşturuyor.

Ara Toplam

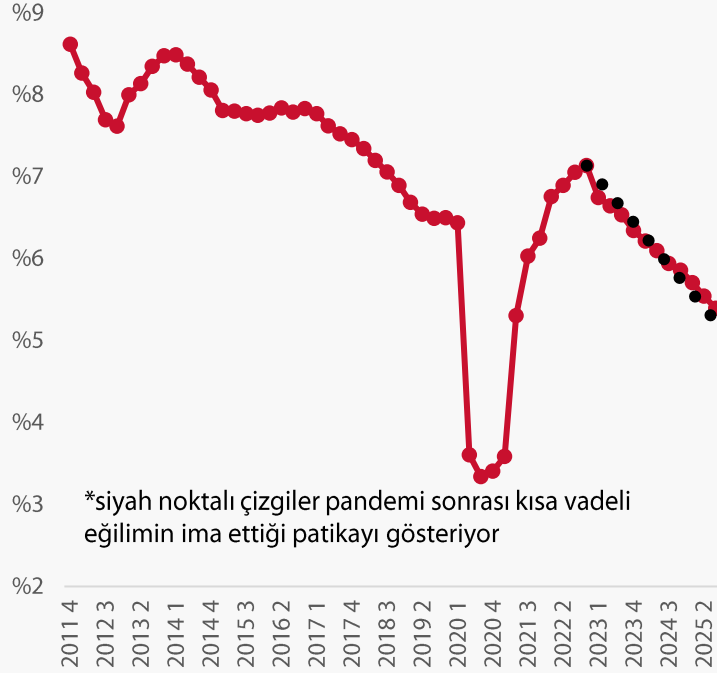
- ☐ AB'ye toplam ihracat güçlü seyrediyor.
- ☐ Ancak bu durum birkaç büyük ürün grubunun güçlü performansından kaynaklanıyor.
- ☐ AB'ye ihracatta ürün grubu bazlı yoğunlaşma artıyor.
- ☐ Ürün grubu bazında analiz, ürün gruplarının yaklaşık yarısında Çin'e karşı kayda değer pazar payı kaybına işaret ediyor.
- ☐ Manşet veride görülmesine de yaygın bir rekabet baskısı var.

Peki kaybedenler, umut vaadedenler ve
kazanlar kim?

Hızlı Kaybeden Büyükler

Türkiye'nin AB'deki Pazar Payı *

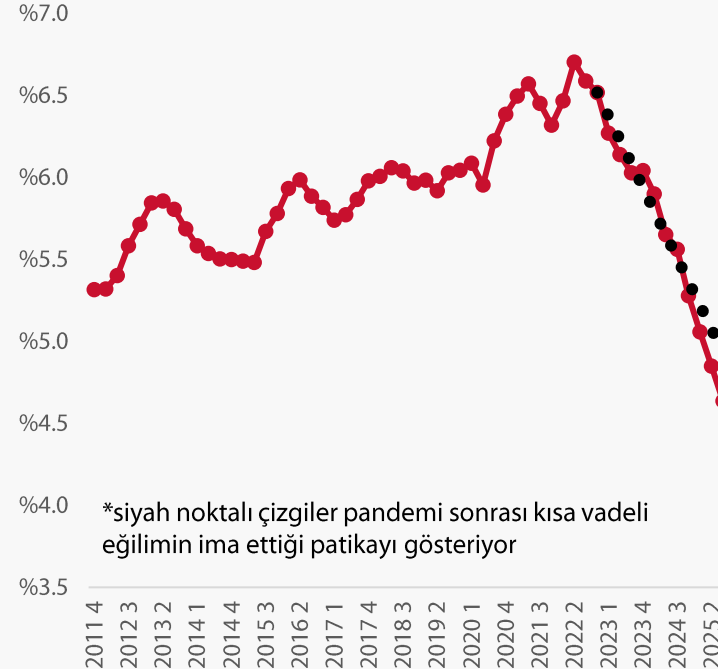
Dokumaya Elverişli Maddelerden Diğer Eşya:
AB'ye 1 milyar dolar ihracat

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye İhracatının AB'deki Pazar Payı *

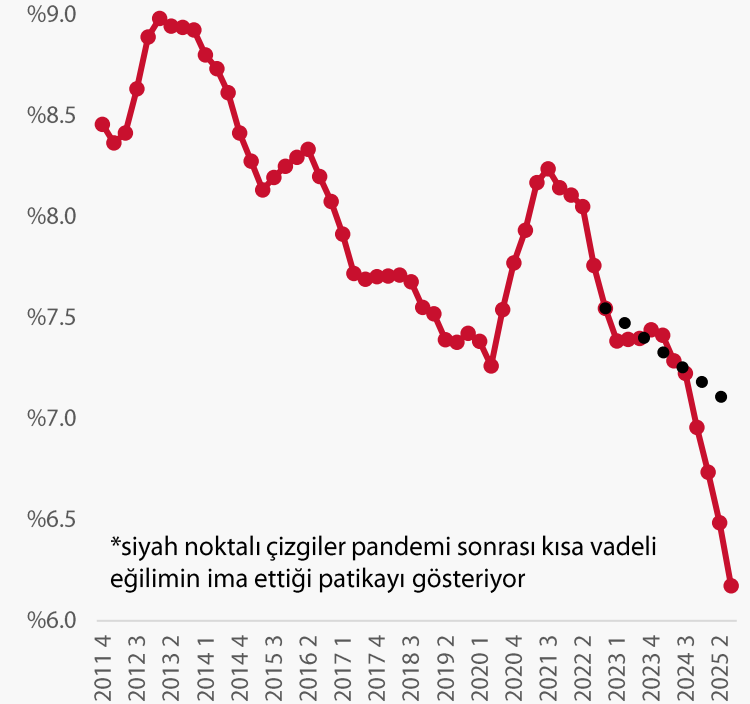
Örülmemiş Giyim : AB'ye 4,8 milyar dolar ihracat

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye İhracatının AB'deki Pazar Payı *

Örme Giyim : AB'ye 7 milyar dolar ihracat

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Hızlı kaybeden büyüklerde giyim bağlantılı ürün grupları öne çıkıyor.

Grafiklerde sunulan 3 ürün grubunun AB'ye ihracatı, inceleme döneminde (2025 3. çey., yıllıklandırılmış) 13 milyar dolara yakın seviyede.

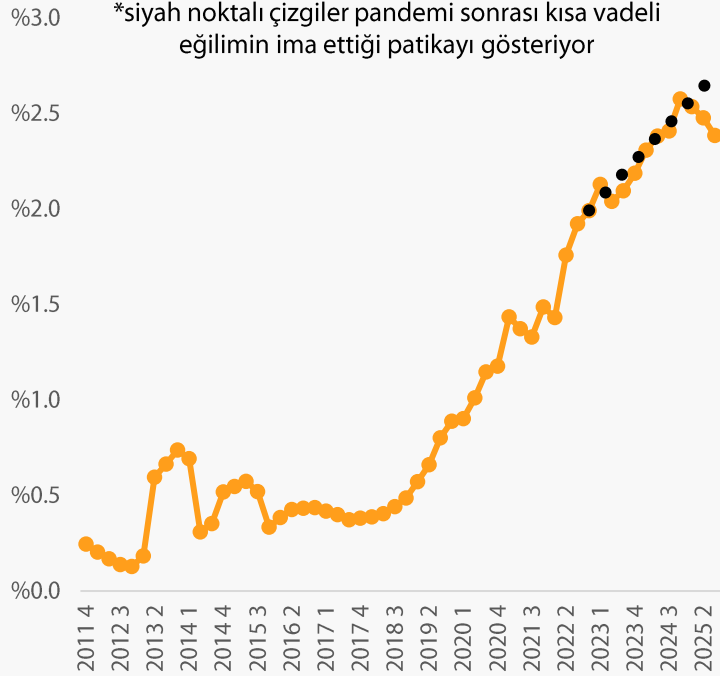
Pandemi sonrası kısa vadeli eğilimlerle uyumlu ya da bu eğilimlerden daha hızlı bir pazar payı kaybı söz konusu.

Örme giyim grubunda ise son 1 yılda pazar payı kaybı oldukça hızlanmış durumda.

Umut Vadedenler

Türkiye İhracatının AB'deki Pazar Payı*

Demiryolu Taşıtı:
AB'ye 377 milyon dolar ihracat

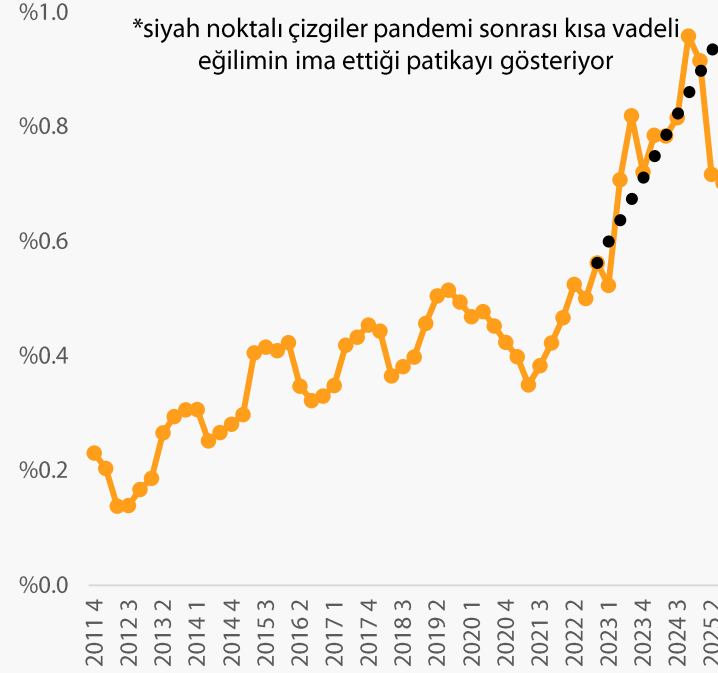
Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Demiryolu ile Hava ve Uzay Taşıtları gruplarında son yıllarda kaydedilen pazar payı gelişmesi umut vadediyor.

Bu ürün grupları Türkiye'nin yüksek teknoloji ihracatı açısından da önemli bir gelişme potansiyeline işaret ediyor.

Türkiye İhracatının AB'deki Pazar Payı*

Hava ve Uzay Taşıtları:
AB'ye 577 milyon dolar ihracat

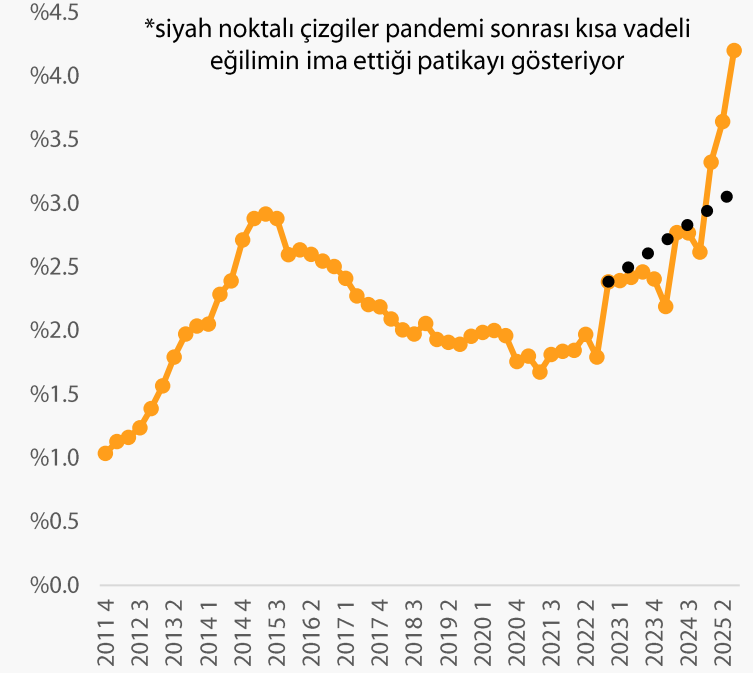

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Bununla birlikte hem Demiryolu Taşıtı hem de Hava ve Uzay Taşıtı ürün gruplarında son 2 çeyrekte yaşanan gerilemenin eğilime dönüp dönmeyeceği yakından izlenmeli.

Türkiye İhracatının AB'deki Pazar Payı*

Silahlar ve Mühimmat:
AB'ye 608 milyon dolar ihracat

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye'nin savunma sanayi kabiliyetindeki gelişme ve jeopolitik konjonktürün bir araya geldiği, böylece Silahlar ve Mühimmat ürün grubunda pazar payı artışının istikrarlı şekilde güçlendiği görülüyor.

Lokomotif Sektör Otomotivde Dinamikler ve Riskler

Türkiye İhracatının AB'deki Pazar Payı Değişimi

Otomotiv :
AB'ye 29,5 milyar dolar ihracat

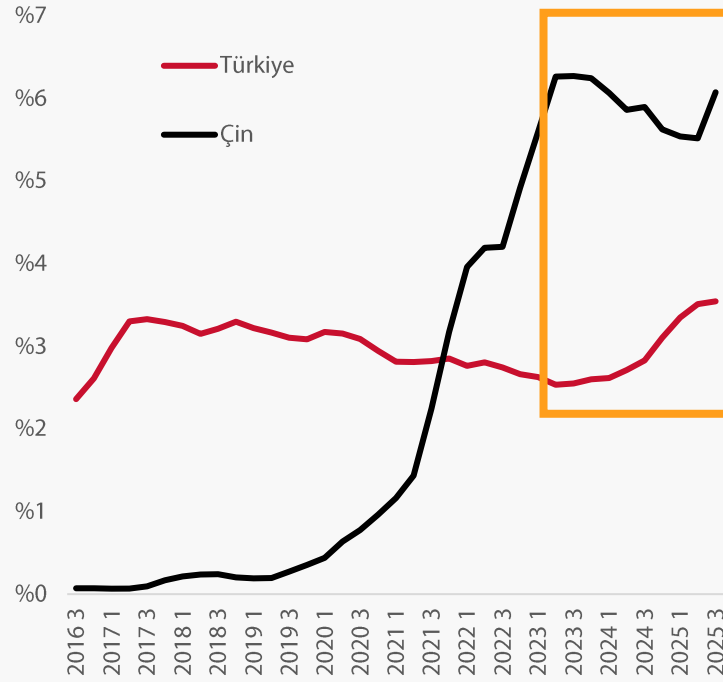

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Otomotivde pandemi sonrası kısa vadeli eğilim güçlü. Son 1 yılda bu eğilimin de üzerinde bir performans sergileniyor.

AB İthalatından Alınan Pay

Binek Otomobil:
AB'ye İhracat 14,5 milyar dolar

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

AB'ye gerçekleştirilen binek otomobil satışında Çin'in gerilemesi ile Türkiye'nin hızlanması benzer dönemlerde gerçekleşiyor.

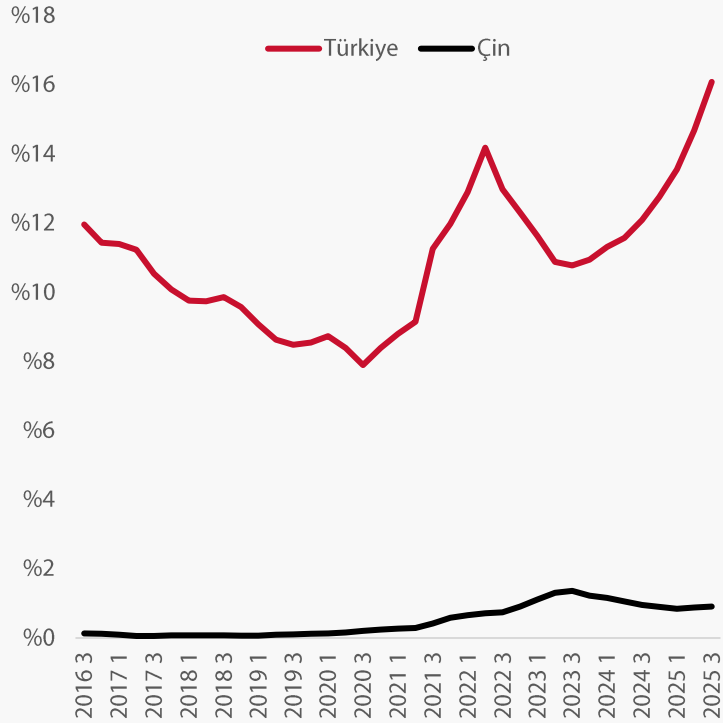
Ara Toplam

- ❑ AB'nin Çin'den gelen binek otomobillere yönelik uyguladığı korumacı politikaların, Çin'in AB'ye ihracatını yavaşlattığı görülüyor.
- ❑ Aynı dönemde Türkiye'nin AB'ye ihracatı artış kaydediyor.
- ❑ AB'nin Çin'e karşı kendini koruması Türk ihracatçısı için bir fırsat yaratıyor.
- ❑ Bu fırsat elbette yıllara dayanan tedarik zinciri ilişkisi ve Gümrük Birliği ile realize oluyor.
- ❑ Made in Europe düzenlemesinin ne şekilde somutlaşacağı, kazanımlar üzerinde yaratabileceği kayda değer riskler nedeniyle çok önemli.

Alt Başlıklarda Ayrışma

AB İthalatından Alınan Pay

Ticari : AB'ye İhracat 8,7 milyar dolar

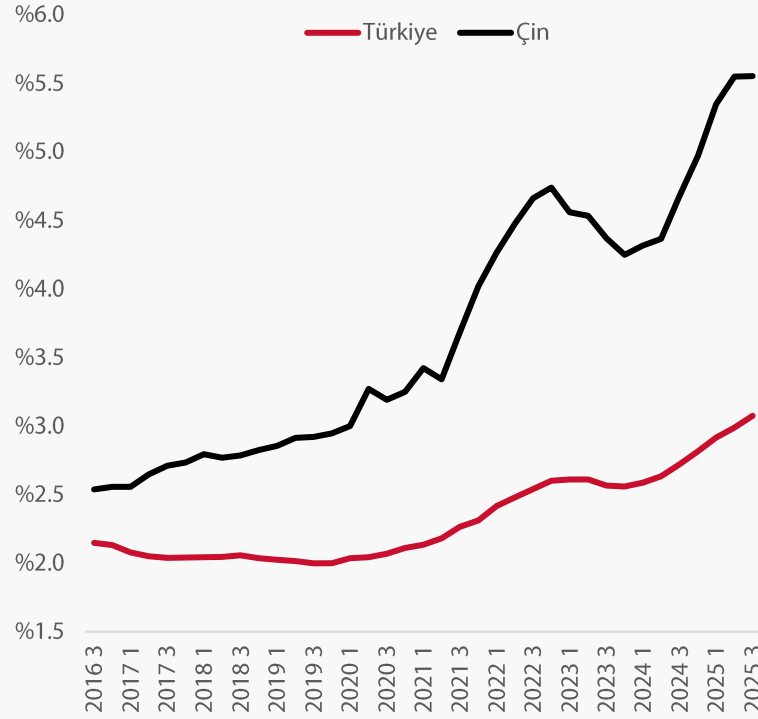

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Ticari araçlarda
Türkiye'nin pazar payı güçlü artış kaydetmeyi sürdürüyor.

AB İthalatından Alınan Pay

Yan Sanayi : AB'ye İhracat 5,7 milyar dolar

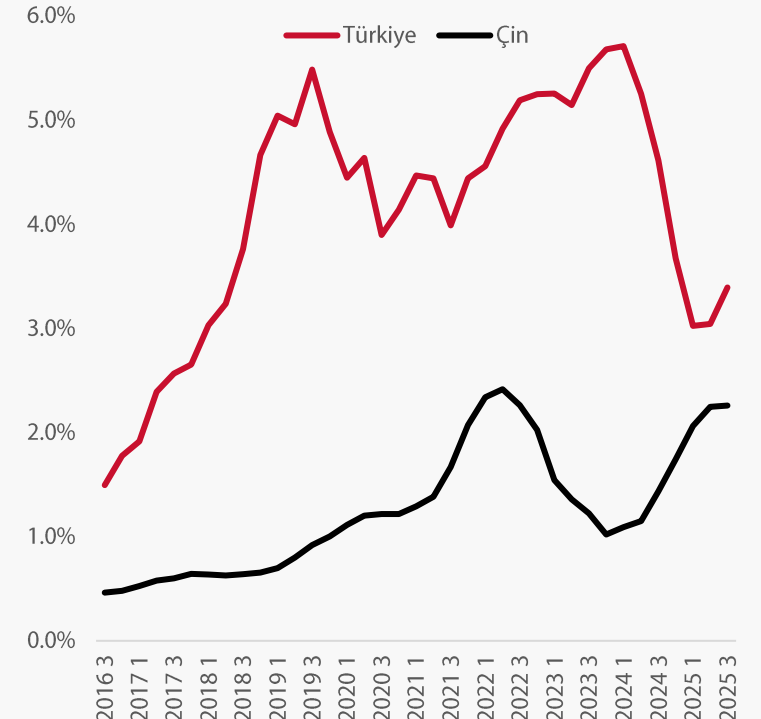

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Otomotiv yan sanayinde her iki ülkenin de payı artıyor.
Ancak bu ürün grubunda uzun süreli sözleşmeler söz konusu.
Sektör temsilcileri 2027'den itibaren sert aşağı yönlü riskler konusunda uyarıyor.

AB İthalatından Alınan Pay

Traktörler : AB'ye İhracat 850 milyon dolar

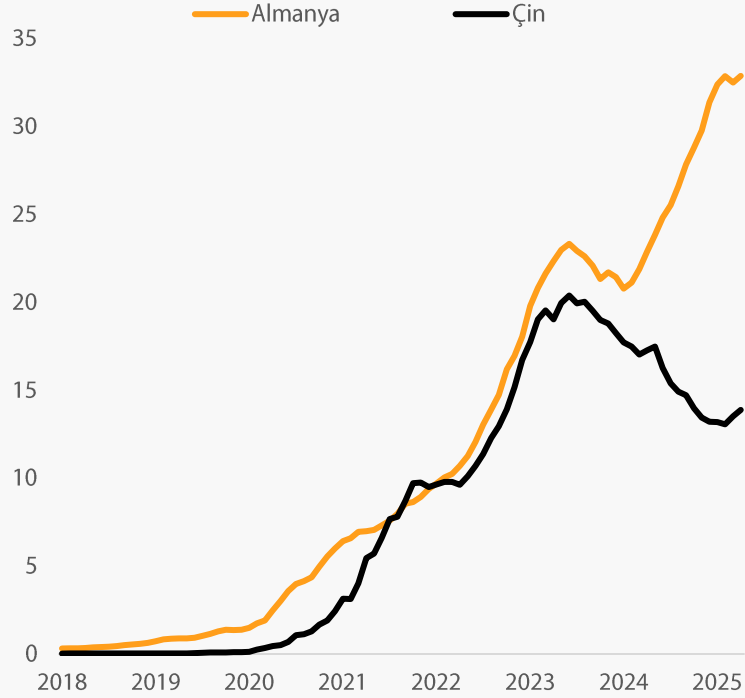

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Traktörlerde Türkiye'nin önemli bir pazar payı kaybı yaşadığı, aynı dönemde Çin'in pazar payını yükselttiği görülüyor.

Korumak, Seçmek Demek

AB'nin Elektrikli Araç İthalatı (milyar dolar)

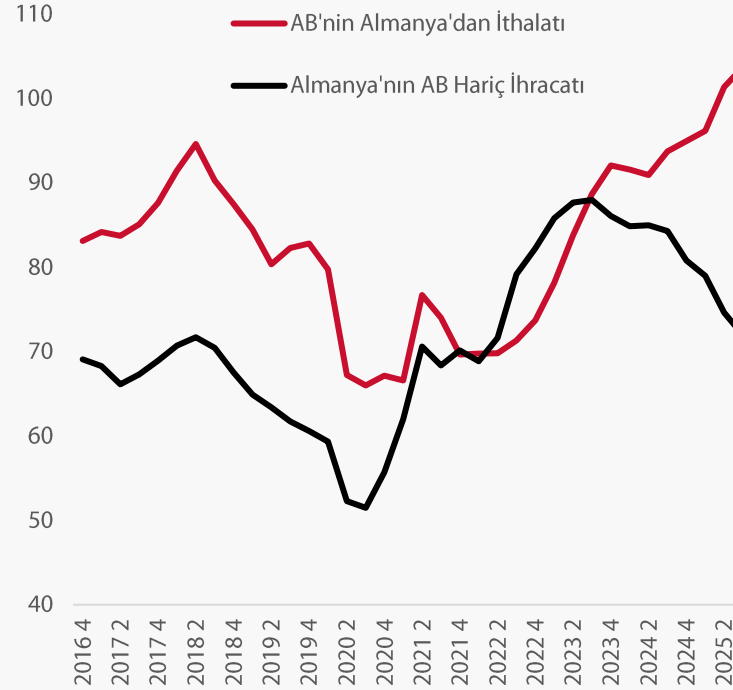

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

AB elektrikli araç ithalatında Çin'e karşı aldığı tedbirlerle Almanya'nın önünü açıyor.

Her bir koruma adımı, öne çıkarılan bir başka aktör anlamına geliyor.

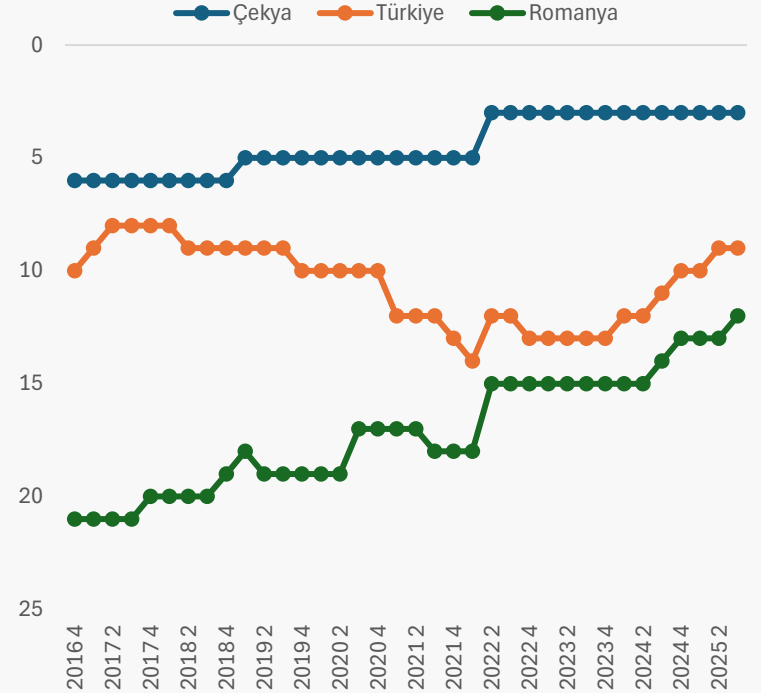
Almanya'nın Otomotiv İhracatı (yıllıklandırılmış, milyar dolar)

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Bu tedbirlerin sonucunda Almanya AB'ye daha çok satış yapıyor. AB dışına ihracat ise geriliyor. Şu soru önemli: Almanya kapasitesini AB'ye mi yönlendirdi, yoksa Çin'e karşı koruma tedbiri alınmayan (yani AB dışı) pazarlarda rekabet edemez hale mi geliyor?

AB Otomobil İthalatının Tedarikçileri Ülkelerin Sıralaması

Kaynak: TradeMap, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye, AB otomotiv ithalatında sıralamasını yükseltiyor.

Tek rakip Çin değil.

Rakipler arasında Romanya ve Çekya gibi

AB ülkeleri de yer alıyor.

Ticaret savaşında rekabetin dinamikleri de aktörleri de değişiyor

- Korumacılığın artışı, rekabet gücünün **dışsal değişkenlerini daha görünür** kılıyor.
- Çin kaynaklı artan rekabet baskısı hem belirginleşiyor hem ürün yelpazesine yayılıyor.
- Ancak bu **baskı manşet ihracatta görünmüyor**.
- Sınırlı sayıda ve büyük hacimli ürün gruplarındaki güçlü performans, manşet ihracatın da güçlü görünmesini sağlıyor.
- Bu durum **ihracat sepetinin ürün yoğunluğunda artışa**, bu da **ürün grubu bazında şoklara daha duyarlı** olunmasına neden oluyor.
- Bir süredir pazar payı gerileyen ürün gruplarında **kayıp keskinleşiyor**.
- AB pazarında görünür olmaya başlayan savunma, demiryolu ve hava taşıtları gibi yüksek katma değerli ürün grupları olduğunu da olumlu taraftan not etmek lazım.

- Otomotiv, manşet ihracattaki artışın asli sürükleyicisi.
- **AB, Almanya için Çin'e dur derken; Romanya ve Türkiye bu ekosistemin bir parçası olarak (şimdilik) kazanıyor.**
- Ancak iki noktaya dikkat edilmeli;
 - Otomotivde çok yıllık sözleşmelerin etkisiyle rekabet baskısı henüz görülmüyor olabilir,
 - Made in Europe yaklaşımında Türkiye'nin dışarıda bırakılması, mevcut resmi büyük ölçüde değiştirebilir.
- **Türkiye'nin AB'ye ihracatında manşet rakamların işaret ettiğinin ötesinde iki ayrışan hikaye var: Ürün gruplarının bir kısmı için rekabet baskısı, diğer bir kısmı için ise bir başarı.**
- **Rekabet baskısına zaten dertlenmek lazım ama başarı hikayesinin de ticaret savaşları nedeniyle kırılgan olabileceği unutulmamalı.**

Yayınlarımıza üye olmak için
ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr
adresinden bize ulaşabilirsiniz.

2026 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişimin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiçbir sorumluluk kabul etmez.